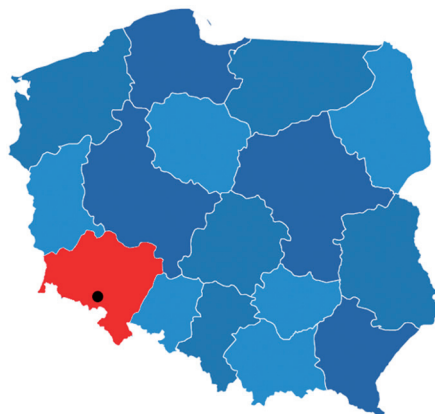

Uzdrowisko Szczawno-Zdrój

Położenie administracyjne

Uzdrowska gmina miejska Szczawno-Zdrój zlokalizowana jest w zachodniej Polsce, w południowej części województwa dolnośląskiego, w centralnej części powiatu wałbrzyskiego. Od północnego zachodu graniczy z gminą Stare Bogaczowice, od północy, wschodu i południowego wschodu z miastem Wałbrzych, a od południowego zachodu z gminą Boguszków-Gorce. Szczawno-Zdrój położone jest około 5 km na północny zachód od centrum Wałbrzycha i sąsiaduje bezpośrednio z jego trzema dzielnicami: Podzamczem, Piaskową Górą i Białym Kamieniem¹.

Mapa 36. Lokalizacja uzdrowiska Szczawno-Zdrój

Źródło: opracowanie własne.

Szczawno-Zdrój w swoich granicach administracyjnych obejmuje obszar 1474 ha². Liczba mieszkańców Szczawna-Zdroju na koniec 2019 r. wyniosła 5355 osób, w tym mieszkańców

¹ Zarządzenie Nr 63/2019 Burmistrza Szczawna-Zdroju z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie przedstawienia Radzie Miejskiej w Szczawnie-Zdroju raportu o stanie Uzdrowskiej Gminy Miejskiej Szczawno-Zdrój za 2018 rok.

² Uchwała Nr LVI/82/18 Rady Miejskiej w Szczawnie-Zdroju z dnia 29 października 2018 r. w sprawie Statutu Uzdrowskiej Gminy Miejskiej Szczawno-Zdrój.

stałych było 5272, pozostali to mieszkańcy czasowi³. W skład Rady Miejskiej wchodzi 15 radnych⁴.

Rys historyczny uzdrowiska

Po raz pierwszy właściwości lecznicze wód zbadano i potwierdzono w 1598 r. Pierwsze sanatorium powstało w 1815 r., a około 1820 r. wybudowano Pijalnię Wód Mineralnych. Szczawieńskie wody cieszyły się tak ogromną sławą, że w 1825 r. zamówienie na ich butelkowaną wersję dotarło nawet z Chin. W drugiej połowie XIX w. powstały dwa parki w stylu angielskim: Zdrojowy i Szwedzki⁵. W uzdrowisku gościły koronowane głowy, wybitni artyści, muzycy, pisarze i przedstawiciele świata nauki, m.in. Iwan Turgieniew i Henryk Wieniawski. W 1901 r. wykonane zostały kolejne ujęcia wód, co pozwoliło na produkcję ponad miliona butelek rocznie. W 1931 r. uzdrowisko stało się własnością towarzystwa budowlanego z Berlina, a po trzech latach odkupione zostało przez rząd niemiecki. Szczawno uzyskało wówczas statut uzdrowiska państwowego, co znacznie podniosło jego rangę. W 1945 roku Szczawno-Zdrój uzyskało prawa miejskie. Było siedzibą Państwowego Zarządu Uzdrowisk Dolnośląskich, któremu podlegały wszystkie kurorty w Sudetach. Ze względu na jego specyfikę utworzono w nim duże sanatorium kolejowe. Leczeniu poddawani byli również górnicy chorujący na pylicę. Przede wszystkim jednak Szczawno uchodziło za ośrodek leczenia chorób układu trawiennego, a znajdujący się w nim zakład przyrodoleczniczy za jeden z najnowocześniejszych obiektów tego typu w kraju. Po wojnie część pensjonatów i dawne hotele zostały upaństwowione i zamienione na sanatoria i ośrodki wczasowe. Wprowadzane były również nowe metody leczenia, między innymi w 1972 r. zbudowana została pierwsza w kraju ścieżka zdrowia o długości 2400 metrów z 20 stanowiskami do ćwiczeń w Parku Zdrojowym⁶. W 1996 r. rozpoczęte zostały prace związane z rewaloryzacją Parku Zdrojowego. Dzięki temu odtworzono charakter parku z końca XIX wieku, kiedy to cieszył się największą popularnością⁷.

Działalność uzdrowiskowa

Uzdrowisko funkcjonuje w oparciu o Uchwałę Nr XX/33/12 Rady Miejskiej w Szczawnie-Zdroju z dnia 11 czerwca 2012 r. w sprawie ustanowienia Statutu Uzdrowiska Szczawno-Zdrój (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2012 r., poz. 2585) ze zmianą przyjętą Uchwałą Nr XIX/7/20 z dnia 28 lutego 2020 r. (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2020 r., poz. 2007).

³ Materiały źródłowe uzyskane w badanym samorządzie: Urząd Miejski w Szczawnie-Zdroju. Por. też *Statystyczne vademecum samorządowca Gmina miejska Szczawno-Zdrój, powiat wałbrzyski* https://stat.gov.pl/vademecum/vademecum_dolnoslaskie/portrety_gmin/powiat_walbrzyski/gmina_m_szczawno_zdroj (dostęp: 31.03.2020).

⁴ <https://www.szczawno-zdroj.pl/rada-miejska/7> (dostęp: 31.03.2020).

⁵ K. Jakóbik (red.), *Lecznictwo uzdrowiskowe ...*, op.cit., s. 32.

⁶ <https://tajemniczydolnyslask.pl/tajemniczydolnyslask/3-szczawno-zdroj> (dostęp: 31.03.2020).

⁷ <https://www.szczawno-zdroj.pl/o-miescie/3> (dostęp: 31.03.2020).

Najważniejsze surowce lecznicze

Do naturalnych surowców leczniczych wykorzystywanych w uzdrowisku należą⁸: wody mineralne, wody lecznicze oraz czynniki klimatyczne. Występują tu wody określane jako szczawny (wodoro-węglanowo-sodowo-wapniowo-magnezowe) – alkaliczne i alkaliczno-ziemne, zawierające przede wszystkim sód, potas, wapń, magnez i żelazo. Wykazują one niedużą mineralizację, ale posiadają znaczne zróżnicowanie składu, mające wpływ na szerokie właściwości leczniczo-zdrowotne. Wody mineralne używane do kuracji pitnej wydobywane są z czterech źródeł: „Mieszko”, „Dąbrówka”, „Młynarz” i „Marta”.

Klimat Szczawna-Zdroju należy do podgórskiego, lekko bodźcowego, łagodnego i orzeźwiającego. Jest określany jako klimat dolin i kotlin śródgórskich, co wynika z jego położenia. Od południowego wschodu Szczawno-Zdrój osłonięte jest Górą Parkową, a wzniesienia Białego Kamienia i duże obszary leśne chronią uzdrowisko przed wiatrami wiejącymi od Wałbrzycha⁹. Nierównomierne nagrzewanie się zboczy doliny ma wpływ na powstawanie lokalnej cyrkulacji powietrza¹⁰. Duża ilość roślinności powoduje zatrzymywanie wilgoci i wpływa tonizująco na warunki bioklimatyczne¹¹.

Lecznictwo uzdrowiskowe

W oparciu o właściwości lecznicze naturalnych surowców i klimatu w uzdrowisku prowadzone jest leczenie uzdrowiskowe w następujących kierunkach leczniczych¹²: choroby ortopedyczno-urazowe, choroby reumatologiczne, choroby górnych dróg oddechowych, choroby dolnych dróg oddechowych, choroby układu trawienia, cukrzyca, otyłość, osteoporoza oraz choroby nerek i dróg moczowych. Usługi w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego na terenie Szczawna-Zdroju świadczą: „Uzdrowisko Szczawno-Jedlina” S.A., Sanatoria Dolnośląskie sp. z o.o., Sanatorium Zacisze. Uzdrowiskowe leczenie dzieci obejmuje choroby układu oddechowego oraz układu wydzielania wewnętrznego i przemiany materii, a także wady postawy i mózgowie porażenie dziecięce¹³. Dodatkowym walorem uzdrowiska jest działająca jako jedyna na Dolnym Śląsku tężnia – naturalne inhalatorium jodowe¹⁴.

⁸ Na podstawie materiałów źródłowych udostępnionych przez badaną jednostkę – Badanie nt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce” – maj 2020 r.

⁹ <https://www.szczawno-zdroj.pl/o-miescie/3> (dostęp: 31.03.2020).

¹⁰ <https://www.igup.pl/wykaz-polskich-uzdrowisk/szczawno-zdroj.html> (dostęp: 31.03.2020).

¹¹ Zarządzenie Nr 63/2019 Burmistrza Szczawna-Zdroju z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie przedstawienia Radzie Miejskiej w Szczawnie-Zdroju raportu o stanie Uzdrowiskowej Gminy Miejskiej Szczawno-Zdrój za 2018 r.

¹² Decyzja Nr 24 Ministra Zdrowia z dnia 9 kwietnia 2009 r. (MZ-OZU-520-16075-4/GR/09).

¹³ <https://www.polska.travel/pl/wypoczywaj/w-uzdrowiskach/szczawno-zdroj> (dostęp: 31.03.2020).

¹⁴ <https://www.poradnikzdrowie.pl/regeneracja/uzdrowiska-i-termity/uzdrowisko-szczawno-zdroj-aa-s5Ay-aGFe-9a33.html> (dostęp: 31.03.2020).

Deptak w Parku Zdrojowym, Pijalnia Wód Mineralnych z Halą Spacerową
fot. Patryk Maćkowiak

Panorama miasta Szczawno-Zdrój z charakterystycznym budynkiem Domu Zdrojowego,
w tle Góra Chelmiec
fot. Patryk Maćkowiak
